

ВІДГУК

рецензента, доктора педагогічних наук, професора
Лаврентьєвої Олени Олександрівни
на дисертаційну роботу **Костюченка Максима Анатолійовича**
«Формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів
державної кримінально-виконавчої служби України у процесі
професійної підготовки», подану на здобуття ступеня доктора філософії в
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності
015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи. На сучасному етапі розвитку українського суспільства, яке характеризується суттєвим погіршенням соціально-економічного стану й культурного тла, спричиненого бойовими діями й широкомасштабним вторгненням агресора, ефективне функціонування державної кримінально-виконавчої служби залежить від високого рівня професійної підготовки її кадрів. Досвід зарубіжних країн, НАТО, Збройних сил та пенітенціальних служб України переконує, що майбутні офіцери повинні володіти не лише професійними знаннями та навичками, але й розвиненою лідерською компетентністю. Така компетентність визначається як елемент бойової сили разом із управлінням та інформацією, що зумовлює виконання завдань під час операцій (бойових дій), і є ключовим чинником у забезпеченні порядку, дотриманні прав людини та ефективному управлінні персоналом у службах виконання покарань.

Формування лідерської компетентності в процесі професійної підготовки майбутніх офіцерів ДКВС України є надзвичайно важливим завданням, яке сприяє підвищенню їхньої готовності до виконання службових обов'язків в умовах постійних змін та викликів сучасного світу.

Тож представлене на захист дослідження є актуальним і своєчасним. Використання його матеріалів дозволить удосконалити систему професійної підготовки майбутніх офіцерів, забезпечити високу якість кадрового складу ДКВС України та підвищити рівень їхньої професійної компетентності. Це, своєю чергою, сприятиме зміцненню законності та правопорядку в державі, що є надзвичайно важливим для стабільного розвитку суспільства,

відновлення української економіки, утвердження розквіту та добробуту громадян.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації.

Оцінюючи цілісно роботу Костюченка М.А. зазначаємо, що дисертантом ґрунтовно, аргументовано, логічно й доказово здійснено теоретичний аналіз проблеми та запропоновано новий оригінальний підхід до вирішення наукового завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретичних засад формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів ДКВС України у процесі професійної підготовки, розробці та експериментальній перевірці педагогічних умов реалізації цього процесу.

Усебічне вивчення джерельної бази, актуальних нормативно-правових вітчизняних і міжнародних документів, підходів, проєктів, дослідження сучасного стану організації професійної підготовки майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби в Україні, досвіду формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів установ виконання покарань Канади, Франції, США, аналіз проблеми змісту й сутності лідерства, лідерських якостей, лідерської поведінки в історичній ретроспективі; та лідерської компетентності, її виняткового значення для інноваційної професійної діяльності фахівців у контексті Доктрини військового лідерства у Збройних силах України дозволили дисертантові виявити низку суперечностей, які об'єктивно існують у системі професійної підготовки, обґрунтувати доцільність спрямування наукових зусиль на подолання недоліків, пов'язаних із цими суперечностями, визначити найбільш перспективні підходи та педагогічні умови щодо розв'язання проблеми формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів державної кримінально-виконавчої служби України у процесі професійної підготовки та реалізувати їх на практиці.

Загалом відзначимо, що дисертація виконана на високому науковому рівні. Приємне враження складає логіка дослідження, чіткість і грамотність

викладу, дотепні уточнення й конкретизації. Загалом, зміст роботи підтверджує володіння автором теорією й практикою досліджуваної проблеми й відповідними методами наукового пошуку. З

Аналіз тексту дисертації, анотації до неї та змісту публікацій Костюченка М.А., дає змогу дійти висновку щодо високого рівня обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Не викликає сумніву й чітка структура дисертації, усі частини якої спрямовані на досягнення мети. Отримані та проаналізовані здобутки педагогічного експерименту, оцінені дисертантом із використанням якісного, кількісного й статистичного методів, забезпечують новизну й вірогідність отриманих даних та загальних висновків дисертації.

3. Достовірність і наукова новизна одержаних результатів.

Вивчення джерельної бази дисертації Костюченка М.А. (204 найменування, зокрема 40 – іноземними мовами історичних, історико-педагогічних, філософських, соціологічних, економічних, психологічних і педагогічних актуальних і сучасних наукових праць і нормативно-правової бази щодо професійної діяльності й підготовки офіцерів державної кримінально-виконавчої служби України й офіцерів установ виконання покарань різних країн), дає підстави стверджувати, що вихідні дані й теоретичні й методологічні основи дисертаційної роботи є ґрунтовними, базуються на аналітичному матеріалі та спираються на теоретичні та методичні засади формування лідерських якостей, розвитку лідерського потенціалу людини, наукові положення щодо психолого-педагогічних засад формування лідера у військовій та правоохоронній сфері, лідерського потенціалу майбутніх фахівців ДКВС України. Це вможливило виокремлення дисертантом істотних суперечностей, проблем і труднощів, на розв'язання яких було спрямовано дослідження.

Аналіз тексту дисертації Максима Анатолійовича дозволяє дійти висновку щодо наукової і методологічної обґрунтованості й достовірності отриманих автором результатів. Цьому, передусім, сприяло застосування

комплексу методів наукового дослідження, серед яких найбільш продуктивними виявлено такі, як ретроспективний аналіз наукових джерел з часів античності й дотепер, порівняльний аналіз досвіду формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів установ виконання покарань різних країн, а також моделювання педагогічних процесів та явищ, експертне оцінювання з метою наукового обґрунтування педагогічних умов формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів ДКВС України у процесі професійної підготовки; педагогічний експеримент задля перевірки теоретично обґрунтованих положень.

Достовірність отриманих результатів забезпечується чітко визначеним дослідницьким підходом до проведення педагогічного експерименту, спрямованого на дослідно-експериментальну перевірку ефективності педагогічних умов формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України у процесі професійної підготовки, об'єктивністю критеріальної бази (мотиваційно-особистісний, пізнавально-когнітивний та діяльнісно-результативний критерії сформованості досліджуваної компетентності), а також валідністю застосованих методів, поєднанням кількісного та якісного аналізу експериментальних даних, їх обробкою за допомогою методів математичної статистики (χ^2 -критерій Пірсона).

4. Значущість отриманих результатів для науки і практичного використання.

Дисертаційне дослідження Костюченка Максима Анатолійовича містить нові, раніше не захищені наукові положення, а його результати дозволяють розв'язати ряд суттєвих завдань у галузі теорії і методики професійної освіти та підготовки фахівців для установ виконання покарань. У роботі теоретично обґрунтовано педагогічні умови та розроблено структурно-функціональну модель формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів ДКВС України у процесі професійної підготовки; визначено сутність ключових понять дослідження, зокрема поняття «лідерська компетентність майбутніх

офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України» як інтегративної особистісної властивості, що охоплює мотивацію до лідерства, знання про історію та практику лідерства у ДКВС України, уміння самостійно вирішувати складні завдання й практичні проблеми професійної діяльності, навички лідерської комунікації й організації командної роботи, здатність продуктивно організовувати своє особистісне зростання як професіонала і лідера; зміст, структуру, критерії та рівні сформованості досліджуваної лідерської компетентності майбутніх офіцерів ДКВС України.

Практичну цінність мають матеріали дисертації для вдосконалення професійної підготовки офіцерів установ виконання покарань та інших правоохоронних структур. Автором розроблено й упроваджено методичні рекомендації щодо формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів ДКВС України (п. 3.3 дисертації й методичний посібник); пакет навчально-методичних матеріалів для дисциплін професійної підготовки «Історія України», «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Пенітенціарна психологія», «Пенітенціарна педагогіка»; систему ситуативних і навчально-дослідницьких завдань для набуття курсантами вмінь самостійно вирішувати складні завдання та практичні проблеми кримінально-виправної діяльності. Зазначені матеріали можуть бути використані під час підготовки фахівців за напрямками підготовки «Право», «Правоохоронна діяльність», «Психологія». Цей перелік здобутків підтверджено актами про впровадження у відповідних закладах вищої освіти. Це, зокрема ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» (м. Дніпро), Академія Державної пенітенціарної служби України (м. Чернігів), Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Донецький державний університет внутрішніх справ.

5. Оцінка структури та змісту дисертаційної роботи.

Структура дисертації відповідає установленим нормативним вимогам і складається з анотації українською та англійською мовами, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та 8 додатків. Загальний обсяг дисертації

становить 267 сторінок, із них 163 – основного тексту. Дисертацію ілюстровано 14 таблицями та 1 рисунком.

Усі структурні частини дисертації логічно й послідовно забезпечують досягнення поставленої мети та розв'язання визначених завдань. Науково-методологічний апарат дослідження визначений коректно. Звертає на себе увагу чіткий опис наукової новизни й практичної значущості, лаконічність висновків та узагальнень дисертаційної праці, що відповідають її змісту та поставленим завданням. Імпонує виважена структура дисертації, збалансованість тексту за розділами та підрозділами, змістовність і загалом стиль викладу матеріалів.

Доцільним вважаємо структурування роботи за розділами, де у першому розділі усебічно й глибоко досліджуються теоретичні аспекти лідерства й специфіка формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів ДКВС України та установ виконання покарань України, Канади, Франції і США. Другий розділ розкриває методіку, стан, педагогічні умови і модель формування зазначеної компетентності в курсантів у процесі професійної підготовки. Третій розділ презентує дослідно-експериментальну перевірку визначених теоретичних положень. Додатки дисертації суттєво розширюють її зміст, містять методіки діагностики рівня сформованості лідерської компетентності курсантів за визначеними критеріями. Анотація релевантна змісту дисертації.

Робота написана грамотною науковою мовою, відзначається коректністю цитувань і посилань на першоджерела, відчутною є наукова ерудиція автора у досліджуваній науковій площині.

Рецензована дисертація безсумнівно робить суттєвий внесок у розвиток педагогічної науки, теорії та методіки професійної освіти.

6. Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження в наукових фахових виданнях.

Наукові результати дисертації висвітлені у 14 працях, із яких 13 одноосібних. Серед них 5 статей й фахових наукових видання України

категорії Б, 1 методичні рекомендації, 8 – у збірниках наукових праць і матеріалах всеукраїнських та міжнародних конференцій.

Матеріали дисертації пройшли достатню апробацію. Основні положення й результати роботи оприлюднено та обговорено на науково-практичних конференціях різного рівня, а саме: 7 міжнародних, 1 всеукраїнській.

Публікації віддзеркалюють основний зміст дисертації, її структурних підрозділів. Звертає також на себе увагу широка географія апробації матеріалів дослідження Костюченка Максима Анатолійовича.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Підкреслюючи високий науковий рівень дисертації, чіткість, логічність і послідовність викладу матеріалу дозволимо собі висловити певні рекомендації:

1. Презентація дослідження значно б виграла, якщо б окремі теоретичні узагальнення й рекомендації було унаочнено графічними чи табличними моделями. Зокрема, мова йде про структуру і зміст лідерської компетентності майбутніх офіцерів державної кримінально-виконавчої служби (п. 1.2) у вигляді рисунку чи схеми, зміст дослідно-експериментальної роботи або дослідно-експериментальної програми (п. 3.2) у вигляді таблиці чи схеми, стан та динаміку сформованості компонентів досліджуваної лідерської компетентності курсантів експериментальних та контрольних груп (п. 2.3 і 3.3) у вигляді графіків та діаграм.

2. На наш погляд, недоцільно переобтяжувати текст роботи наведенням проміжних розрахунків за χ^2 -критерієм Пірсона, достатньо було вказати на його результати і статистичну значущість визначених відмінностей. Рекомендуємо також у майбутньому формулювати статистичні гіпотези.

8. Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів».

Дисертаційна робота Костюченка Максима Анатолійовича «Формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів державної кримінально-виконавчої служби України у процесі професійної підготовки» є

самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке відзначається актуальністю, містить наукову новизну, має теоретичне й практичне значення, написане грамотною науковою мовою.

Дисертаційна робота Костюченка Максима Анатолійовича «Формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів державної кримінально-виконавчої служби України у процесі професійної підготовки» відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.); п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167, Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341), а її автор Костюченко Максим Анатолійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент:

професор кафедри інноваційних технологій
з педагогіки, психології та соціальної роботи
ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»
доктор педагогічних наук, професор

О. О. Лаврентьева

Власноручний підпис

д. пед. наук, професора Лаврентьевої О.О. засвідчую
учений секретар

Вищого навчального закладу
«Університет імені Альфреда Нобеля»,
доктор педагогічних наук, професор

О.В. Лебідь

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 11:26:59 30.05.2024

Назва файлу з підписом: Відгук Лаврентьєва на Костюченко.pdf.asice
Розмір файлу з підписом: 4.0 МБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Відгук Лаврентьєва на Костюченко.pdf
Розмір файлу без підпису: 4.0 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ЛАВРЕНТЬЄВА ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА

П.І.Б.: ЛАВРЕНТЬЄВА ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2496407001

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 11:26:56
30.05.2024

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000631B2C01C2B12105

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2024.04.15 13:00